

STICHTING
MEENSEL-KIEZEGEM '44

29e Editie
oktober 2008

BELGIE - BELGIQUE
PB 30038

TENTOONSTELLING
"VAN MILITAIR NAAR HUMANITAIR"

27-28-29-30 NOVEMBER 2008

BEZETTING-COLLABORATIE-RACISME-VERZET-
SCHENDING MENSENRECHTEN- ONVERDRAAGZAAMHEID-
BEVRIJDING-HUMANITAIRE ACTIES

UNIEKE VERZAMELING EN DIORAMA'S
FILMVOORSTELLING: MEENSEL-KIEZEGEM '44
FILMVOORSTELLING: OPERATION NOAH (SAS)
INTERACTIEF-EDUCATIEF SCHOLENPROGRAMMA
MILITAIRE VOERTUIGEN

'T JONGENSSCHOOL TIELT
GRATIS TOEGANG

OPENING OP 26 NOVEMBER 19u30'

DOOR
VICE-PREMIER FRANK VANDENBROUCKE,
BURGEMEESTER
CHRIS DESAEVER-CLEUREN,
VOORZITTER
GUIDO HENDRICKX EN
GASTSPREKER
LT. KOL. GENOT

Inhoud

<i>Voorwoord</i>	p2
<i>Cap Arcona</i>	p3
<i>In Memoriam</i>	p3
<i>Tentoonstelling en</i>	
<i>Quiz</i>	p4
<i>11e Herdenkingsreis</i>	p5
<i>Enkele dagen later</i>	p9
<i>Reisverslag</i>	
<i>Wim Geens</i>	p10
<i>Indrukken Magda</i>	
<i>Vangoidsenhoven</i>	p14
<i>Scholenproject</i>	p19
<i>Samenkomst na</i>	
<i>11e Herdenkingsreis</i>	p21

Stichting Meensel-Kiezegem '44

Binkomstraat 56
3391 Meensel-Kiezegem

info@meensel-kiezegem44.be
www.meensel-kiezegem44.be

Afgiftemaanden:
Januari, April, Juli & Oktober
Erkenningsnummer 608508
Afgiftekantoor 3390 Tielt-Winge

Voorwoord

Eind augustus trokken we andermaal op herdenkingsreis. Hartverwarmende ontmoetingen, inspirerende woorden van gidsen en museumconservators. Een uitstekende autocarservice met gedegen chauffeur en hostesse. Een goed gevoel, gepeperd met een vleugje garanties, overmeesterden ons omwille van de jarenlange en rijke ervaring ter zake. Andermaal nieuwe deuren die open gingen...

Het avontuurlijke overtrof bij "beginners" alle verwachtingen. Onvergetelijke momenten verwerkt in praktische regelingen. Kortom, carte blanche over de bezochte historische sites. Dit betekende de keerzijde van de medaille, de achterkant van het Duizendjarige Rijk waarvan het gedroomd verlangen beëindigd werd in 1945. Na 10 voorafgaande herdenkingsreizen geen getemperd enthousiasme. Het werd een sporenzoekwerk met volle overtuiging.

Het oorzakelijk verband? Of hoe het komt? Of hoe is dat nog mogelijk? Niet te vatten. Onvoorstelbaar, echt te beleven, wetende dat slachtoffers aldaar hun laatste spiertje hoop hebben verloren. Volgens mij is deze reis naar de Noord-Duitse kampen uitgegroeid tot een gebeurtenis van formaat. Je moet het meegemaakt hebben om te begrijpen en begrepen te worden.

Datsamen op weg gaan is heus wat anders dan elke andere individuele poging. Het samen reizen in een kleine groep deed ook nieuwe vriendschappen bloeien met een hecht groepsgevoel. Op de keper beschouwd: wij werden ondergedompeld in een gevarieerde mix van gastvrijheid, bezinning, vriendschap, historische gegevens en persoonlijke verwerking. Sandbostel was onvoorstelbare waanzin. De onvergetelijke ervaring van verbondenheid. Ons bezoek heeft voor deze mensen aldaar, die zichzelf met bezieling in het beheer hebben ingewerkt en vechten voor herstel en erkenning, het ondersteunend gevoel van waardering vanwege onze groep niet gemist. Dit is pas samenhorigheid.

De "opslagmogelijkheid" en de behuizing in aantal die in Sandbostel nog kon vastgesteld worden grenst aan het onvoorstelbare. Duizenden en duizenden konden hier opgesloten worden. Barakken voor 4000 mensen! Officiële gegevens

over dit vernietigingskamp vertellen: nog 25 leegstaande barakken met ingevallen daken en uitgestrekte hoeken met wildgroei en onkruid vormden het desolate geheel. Kampgrond boordevol bezittingen en persoonlijke materialen die achterbleven wanneer lijken opgehaald werden... Heel wat magazijnen en koffers vol bewijzen van verroeste herinneringen.

Met nog meer respect voor de slachtoffers zijn we aldaar vertrokken. Het was daar wel een kletsnatte bedoening, maar niettemin werd daar het echte verleden te grabbel gegooid. En dan raken onze gedachten niet meer afgeremd. De tijden zijn inderdaad veranderd. Het verwerkingsproces is een geleidelijk proces geworden. Als sporenzoeker naar historische achtergronden verwonder ik mij erover dat het allemaal zo langzaam is gegaan. Iedereen herinnert zich nog de jaren tachtig met de televisiereeksen van Maurits De Wilde.

Waarom werd er toen de knop niet omgedraaid om op zoek te gaan? Waarom moest er nog tien jaar gewacht worden om de brede lagen van de bevolking de nodige aandacht te schenken voor de slachtoffers van de oorlog? Werd er toen niet teveel gesjoemeld met de verhalen dat collaboratie een zaak was van Vlaams idealisme? Na Sandbostel slik je dat niet meer.

Er waren verantwoordelijken voor de deportaties, er waren doders voor de ontsnapten, er waren actieve deelnemers aan de vervolgingen. Jagers op mensen en beulen bij executies. Zo is de betrokkenheid van bepaalde politiekorpsen uit het Antwerpse bij de Jodenvervolging uit het collectieve geheugen geweerd. Weggegomd en gedimd. Aangezien er heel weinig gedeporteerden zijn teruggekeerd, was er een gebrek aan getuigen. Maar wie Sandbostel zag hoeft geen getuige.

Bezoekers aan de barakkencomplexen worden en werden getuigen. Het blijven botsende verhalen over die ene vraag:

"Wanneer eindelijk respect voor al die slachtoffers?"

*Guido Hendrickx,
Voorzitter*

De scheepsramp in de Lübecker Bocht.

Onze herdenkingsreis zou dit jaar ook Neustadt en Lübeck aandoen. Kwestie van bloemenhulde te brengen aan de slachtoffers die de scheepsramp met de Cap Arcona, de Thielbek en de Athen niet overleefden te eren. De barslechte weersomstandigheden aan de Oostzeekust verplichtten ons in de bus te blijven en vandaar uit het huldemoment van enkele dapperen (René, Marc en Oktaaf) te volgen aan het monument van Pelshaken. Het werd een stiltemoment vanuit de autocar met overpeinzingen als gevolg. In mijn mijmerende momenten aldaar kwam ik tot de onthutsende gedachte dat ons altijd is voorgehouden dat de scheepsramp met de Titanic in 1915 de grootste aller tijden is geweest. Hierbij kwamen 1500 passagiers om het leven. De grootste ramp te zee ooit? Niets is minder waar. Een veel grotere scheepsramp vond plaats enkele dagen voor het eind van de Tweede Wereldoorlog met de laatste overlevenden uit Neuengamme en de "resten" uit de dodenmarsen. Op 3 mei 1945 werden in de Lübecker Bocht drie schepen hierbij hoger genoemd, gebombardeerd door Britse jachtbommenwerpers. De schepen waren "volgeladen" met concentratiekampgevangenen. Aan boord van de Cap Arcona en de Thielbek bevonden zich respectievelijk 5000 en 2800 personen. Slechts 300 van hen brachten het er levend vanaf.

De Athen die met 2500 gevangenen aan boord dichter bij de kade lag ontsnapte niet aan het bombardement. De positie van de boot maakte dat er minder doden vielen op de Athen. De regenperiode deerde ons niet om een bezoek te brengen aan het desbetreffende museum. Uiterst interessant. Mij persoonlijk heeft de strategische aanpak en de verschillende "aanvalsgolven" van bombardementsvliegtuigen volgens de tentoongestelde documenten in het museum. Mij kunnen ze niet van de indruk ontdoen dat het militaire succes voorrang had op het humanitaire aspect van de hele operatie. Eerst en vooral de militaire opdrachten volbrengen en dan het humanitaire aanpakken. De laatste drie schepen zijn misschien symbolisch aangepakt: totale overwinning heet dat dan. Dat er per toeval 8000 gevangenen uit concentratiekampen aan boord zaten, ja maar... militair gezien heeft men daar ogenschijnlijk geen boodschap aan gehad.

De laatste archieven zullen opengaan in 2045. Hopelijk worden de gegevens alsdan in de juiste context geplaatst. De duidelijkheid zal dan aan andere voorbehouden blijven.

Guido Hendrickx

In memoriam Alois Vansevenant.

Begin augustus 2008 ontvingen we vrij onverwacht het overlijdensbericht van Alois Vansevenant. Zijn laatste levensdagen mocht hij genieten van een uitstekende verzorging in het ziekenhuis te Oostende. Hij overleed op 3 augustus 2008 in het zicht van zijn 82ste verjaardag op 1 oktober. Alois Vansevenant behoorde tot de vriendenkring van de Neuengammereizigers. Meerdere malen heeft Alois en zijn echtgenote Gaby Vyvey met ons de herinneringsreis gemaakt naar de Noord-Duitse kampen. Het is bij deze gelegenheden dat we hem hebben leren kennen als de Oud-strijder 40-45. Maar wat meer is, van hem ging ook de begeestering uit van de NSB-er heden ten dage. NSB staat voor Nationale Strijdersbond, opgericht in 1919, waartoe ook Oud-strijders 40-45 kunnen behoren. Persoonlijke gesprekken met hem, tijdens de rustpauzes van diverse reizen, maakten mij duidelijk dat vrijheid hoog in het vaandel van NSB-verenigingen geschreven staat. De vrijheid bewaren... de strijd hieromtrent dreigt te vervagen. Hij meende ook te kunnen ontdekken dat de relaties die de jarenlange contacten met onze Duitse vrienden gestoeld raakten en getuigden van nauwe samenwerking, van openheid en vergevingsgezindheid. Er moet blijvend geluisterd worden naar boodschappen van "vrede en nooit meer oorlog". In die zin kon hij zich vinden in de werking van de Stichting Meensel-Kiezegem '44. Langs deze weg betuigen we namens de Stichting Meensel-Kiezegem '44, aan de achtbare families Vansevenant, Vyvey en Lagrange andermaal onze welgemeende deelneming bij het onherstelbare verlies en afscheid van wijlen de heer Alois Vansevenant. Wij mochten dit jaar op onze 11de Herdenkingsreis genieten van een soort serene berusting die de kinderen Ferdinand Vansevenant en Viviane Cauwbergs, trouwe medereizigers al zovele jaren, met zich droegen als teken van hun rouwverwerking, omdat ze alzo in een overschrijdende aandacht hun solidariteit wilden bevestigen.

Guido Hendrickx

In memoriam wijlen Germaine Wittemans

Op ruim 80 jarige ouderdom overleed op 13 augustus 2008 wijlen Mevrouw Germaine Wittemans, weduwe van de heer Paul Broos. Zij werd geboren te Meensel-Kiezege op 16 november 1927 als jongste dochter in het boerengezin van Constant Wittemans-Bruyninckx. De ouderlijke hoeve gekend als "de Hoop" was een trefpunt van joneren tijdens de oologsjaren. Behoeftigen kregen gewaardeerde hulp en de ligging van de boerderij en de omliggende landerijen was geen onbekende site van et toenmalige verzet. Dat was algemeen geweten, ook door zij die bij de collaboratie waren aangesloten. Vandaar ook dat Germaine Wittemans als 16 jarige werd aangehouden, afgevoerd, opgesloten en gelukkig via de spooktrein is kunnen ontsnappen. Haar aanhouding en de "afvoer" samen met vader en moeder Wittemans was het schrijnend voorbeeld van het zinloze geweld. In onze film, het docudrama van Meensel- Kiezege werd dan ook uitgebreid in beeld gebracht de mishandeling van haar vader en de hatelijke grijns waarmee de familie op transport werd gezet. Van haar broer Joost konden we later vernemen met welke ongekende moed en zelfvertrouwen zij destijds de bedreigende ondervragingen heeft getrotseerd. Haar moedig zwijgen heeft naar alle waarschijnlijkheid de aanhoudingen van haar broers belet. Er werd wel degelijk naar hen gezocht wegens hun gekende positie in het verzet. Als eerlijke verdienste kreeg Germaine Wittemans de erkenning van politiek gevangene. Wijlen Germaine was er dan ook fier over dat deze situatie in beeld gebracht werd en dat haar dochter zich aangesproken voelde de educatieve bedoeling van de film naar de jongere generatie toe en voor hen die weinig begrip hebben over oorlogstoestanden duidelijk te maken ; Vrijheid waarin we nu leven is niet vanzelfsprekend. Offers worden nooit vergeten. In onze geest Germaine evenmin. Verdriet en dankbaarheid gaan vandaag samen nu wij afscheid moeten nemen. Langs deze weg andermaal een welgemeende deelneming in de rouw die de achtbare familie heeft getroffen.

TENTOONSTELLING EN QUIZ IN NOVEMBER

Op 10.12.1948 ondertekenden de Verenigde Naties plechtig het o zo belangrijke handvest omtrent "de Rechten van de Mens." De gevolgen van Wereldoorlog II bevestigden het waanzinnige onrecht tegenover mensen. Na zestig jaar is er nog een lange weg te gaan. Immers dagdagelijks leveren de media nog onrechtconfrontaties.

Naar aanleiding van de zestigste verjaardag van de ondertekening van dit handvest organiseert de Stichting Meensel-Kiezege '44 een grootse tentoonstelling in 't Jongensschool, Kruisstraat 1 te 3390 Tielt-Winge. Het hoofdthema sluit aan bij het project voor Wereldvrede en Verdraagzaamheid en de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.

Onder het motto "een EIGEN-ZINNIGE KIJK op het recht MENS te zijn", gaan jeugdige verzamelaars samen met onze medewerkers aan het werk, geflankeerd met collages over confronterende toestanden uit Buchenwald, Auschwitz (zie verder), Neuengamme en andere Noord-Duitse kampen. Een bezoek wordt meer dan een aanrader. Nooit eerder wordt de gelegenheid voor een eerlijke dialoog tussen de generaties aldus in de schoot geworpen.

Een uitgebreid en exclusief programma toegankelijk, ook voor rolstoelgebruikers. Unieke verzamelingen van collectioneurs en diorama's.

26.11.08 - Openingsplechtigheid om 19u30 en academische zitting opgeluisterd met woord en muziek verzorgd door de Academie van Tielt-Winge.

Luitenant-Kolonel Genot komt als gastspreker met zijn ervaringen over zijn humanitaire acties, Burgemeester Chris Desaeve-Cleuren verwelkomt en Viceminister- president en Vlaams Minister van Onderwijs Frank Vandenbroucke opent deze humanitair gerichte tentoonstelling.

27.11.08 & 28.11.08 - Interactief en educatief scholenprogramma.

De tentoonstelling sluit om 20u00. Doorlopende filmvoorstellingen: "Meensel-Kiezege '44", Operation Noah (SAS), Originele beeldverslagen en vrijgegeven archiefbeelden

28.11.08 - Tentoonstelling staat open voor individuele of groepsbezoeken tot 18u00

Om 19u30' in het CC De Maere de avondquiz over Wereldoorlog II (zie verder). De Hoegaardse Big-Band brengt ons de veertiger jaren met Glenn Miller jazzmuziek, de meest beklijvende succesnummers in een nieuw kleedje.

29.11.08 - De ganse dag toegankelijk tot 20u00 Filmvoorstelling 18u00: "Meensel-Kiezegem '44" met inleidend gesprek

Namiddagprogramma: militair journalist Patrick Brion getuigt over het vrij onbekende maar vreselijke en tot vandaag mysterieuze kamp KHALA. 'n Berg... voor duizenden een graf.

30.11.08 - Dag van de laatste getuigen

Persoonlijke en gewaardeerde aanwezigheid van kampgevangenen. Een buitengewone beleving: hun ongekende verhalen vanaf 17u00. Voor zover hun gezondheid het nog zal toelaten, komen voor ons getuigen: Dhr Stippelmans uit St. Truiden en Paul Baeten (Buchenwaldgevangene). Ze gaan in dialoog hun uitgedunde en gedimde herinneringen vertellend. Diverse militaire voertuigen zullen geshowd worden door de "Patton-drivers" in de onmiddellijke omgeving van 't Jongensschool. Laatste filmvertoning met inleidend gesprek door regisseur Oktaaf Duerinckx om 18u00.

Defensie ondersteunt deze tentoonstelling onder het motto: voorrang aan vrede

Fototentoonstelling door Etienne Van den Bulcke, Fotoclub Folerma Nijlen, Werkgroep "10 december 2008"

Auschwitz

In 1995 bezocht de Kesselse amateurfotograaf een eerste keer dit Pools staatsmuseum dat opgericht werd in het voormalige Auschwitz-kamp om de massamoord op meer dan één miljoen mensen, tussen 1940 en 1945, te herdenken. De indruk die deze plaats op hem maakte was zó groot dat hij er later nog twee maal naar toe toog met fotocamera en zwart-wit filmen...

Met deze fotoreeks tracht hij u kijker te laten meevoelen in de onwezenlijke sfeer die er nu, meer dan 60 jaar later, nog steeds heerst, met als boodschap slechts dat ene "nooit meer !!!".

Een EIGEN-ZINNIGE KIJK op het recht MENS te zijn, 26 tot 30 november 2008, 't Jongensschool Tielt-Winge

11de Herdenkingsreis naar Neuengamme door de Stichting Meensel-Kiezegem'44 van 21 tot 15 augustus 2008

Deze maal hebben we voor het eerst het reissschema omgekeerd en reden we pal naar het oosten. Op 21 augustus was iedereen stipt op tijd aan het station van Meensel om de blauwe Hagelandexpress in te stappen. De voorzitter sprak een hartverwarmend welkom uit en daarna werden de reizigers in gelicht over het verloop, de busbib en de reportages die ze onderweg te zien kregen. Na een sanitaire stop kwamen we via Hannover in Bergen-Belsen aan.

Bergen-Belsen was een berucht concentratiekamp uit de Tweede Wereldoorlog waar ongeveer 70.000 mensen zijn vermoord. Het was het grootste concentratiekamp binnen Duitsland. Het kamp was oorspronkelijk bedoeld (1940) als interneringsplaats voor Krijgsgevangenen. Vanaf 1941 werden er ongeveer 20.000 Russische soldaten gemarteld en vermoord. De SS nam het bevel over in april 1943. Er waren geen gaskamers in Bergen-Belsen, aangezien de massamoorden in de meer oostelijk gelegen kampen plaatsvonden. Niettemin zijn er tienduizenden joden en politieke tegenstanders van het nationaalsocialisme gemarteld en verhongerd. Kampeiders waren SS-Hauptsturmführer Adolf Haas (1943/44) en Josef Kramer (1944/45). Bergen-Belsen werd bevolkt door een groot aantal joden, die niet meer tot werken in staat waren, alsmede dwangarbeidsters en later ook geëvacueerde gevangenen uit concentratiekampen uit het oosten. De overbevolkte situatie veroorzaakte nog meer doden door ziekten, ondervoeding en uitputting. Alleen al tussen januari en april 1945 stierven ongeveer 35.000 personen. Anne Frank en haar zuster Margot bevonden zich onder de slachtoffers. Zij stierven, vlak voor de bevrijding, in maart 1945 aan tyfus. Ook de Belgische minister Arthur Vanderpoorten (1884-1945) stierf hier. Hij was de grootvader van Marleen Vanderpoorten en minister van Binnenlandse Zaken, Patrick Dewael. De Nederlandse journalist Ischa Meijer overleefde als 2-jarig kind tezamen met zijn ouders de internering in Bergen-Belsen. Bij de bevrijding van Bergen-Belsen door de Britten op 15 april 1945 troffen zij massagraven en duizenden onbegraven lichamen aan, naast

ongeveer 60.000 overlevenden, waarvan er nog eens 13.000 bezweken in de loop van de daarop volgende dagen en weken, onder meer aan de gevolgen van ondervoeding en uitdroging. Bergen-Belsen werd na de bevrijding met de grond gelijkgemaakt, vanwege het zeer hoge risico van besmetting met Tyfus en Luizen.

Er was wel een grote verandering tegenover vorig jaar: de nieuwe grote ontvangsthal werd opengesteld en het was voor ons weer duidelijk hoe er op grote schaal wordt gewerkt aan vernieuwing en verduidelijking van de rampzalige oorlogsperiode. We kunnen allen aanraden, ook die er al meermaals waren, een vernieuwd bezoek te brengen. Alleen was voor ons de tijd tekort om alles ietwat grondiger te bekijken. Na Bergen Belsen stopten we in het gezellige Uelzen en stilden onze hanger aan één van de vele eettentjes langs de drukke wandelstraatjes. Even later waren we alweer op weg naar Ludwigslust. Deze stad wordt ook het "Versailles van het Noorden" genoemd omwille van het barokke slot dat van 1772 tot 1776 door Hertog Christian II Ludwig van jachthuis werd omgebouwd tot residentieslot. Een prachtig park erachter en waterspel ervoor zorgen voor een uniek kader.

Hier zijn ook de meeste slachtoffers uit het kamp Wöbbelin begraven en dus ook Evrard Vangoidsenhoven. Aan het monument tussen dat historisch kasteel en de majestueuze kerk herdachten we de slachtoffers legden Jef, Magda en Evrard Vangoidsenhoven een bloemenkrans neer. Na de orgelbrabançonne (op cd door koster Fons Stas) was het alweer tijd om naar het voormalige kamp te rijden. Veel was er daar niet veranderd (door geldgebrek vernamen we later). De vele namen op de zwarte gebarsten klinkervloer is een sprekend bewijs dat de Duitsers willen blijvend herinnerd worden aan de gruwelen van de nazi's als waarschuwing voor de toekomst. Wöbbelin is dan ook gelegen in een streek waar de Neo-Nazipartij NPD welig tiert. In de bus konden we vooraf de historie van dit verschrikkingsoord nalezen en de film "Het verschrikkelijke kamp van Wöbbelin" is een reportage die verbijstering wekt. Aan het andere monument, kerkhof en Körner museum keken we van in de bus want weer was het de tijd die ons opjoeg om, na de vele kilometers van in de vroege uurtjes, naar het Ramadahotel in Bergedorf te rijden. Chauffeur Juul deed dit zoals steeds op onnavolgbare wijze zoadt we na een

verfrissing konden genieten van een voortreffelijk buffet en de steeds vriendelijke ontvangst in dit elitehotel.

De Neuengammedag (22 augustus) is een must geworden. We gingen eerst in de Herdenkingshal de lijsten bekijken en telkens treft ons daar de veelheid van slachtoffers in zwarte letters op lange witte doeken tegen een knalrode muur. Onze vertrouwde gids Andreas Lappöhn stond ons met uitleg bij. Hij had voor ons speciaal vrijaf genomen op zijn werk en begeleidde ons de hele dag in het KZ. Aan ons beeld "De wanhoop van Meensel-Kiezegem" werd tijdens het spelen van Brabançonneversie de historische Belgische vlag gehesen door René Cauwbergs en Jef Vangoidsenhoven. De toespraak van voorzitter Guido Hendrickx was beklijvend. Hij legde de link naar de jeugdbijeenkomsten in Duitsland die het Nazi-erfgoed trachtten in stand te houden en kampen organiseren met Hitlerverafgoding en alle gruwelijke symbolen uit de afschuwelijkste tijd van de vorige eeuw verheerlijken. Ook een gedicht van Ina Staberh ontbrak niet en de bloemenhulde sloot deze intense plechtigheid af.

Met Andreas Lappöhn, onze vertrouwde gids-vriend, bezochten we dan de Klinkerwerken (indrukwekkend) tot in de verste hoeken met de tentoonstelling over de geschiedenis ervan en de bedoeling van Hitler met Hamburg (een stevige link met Berlijn als vernieuwde grootstad). Langs de haven en de verbreding van de Dove-Elbe kregen we alle inlichtingen aan de resterende muur van de voormalige grote staatsgevangenis, die gelukkig nu is afgebroken en zo deze plaats in zijn oorspronkelijke toestand herstelt. Bijna traditioneel was het middagmaal in Am Deich: lekkere kalkoen met alles erop en eraan en zoveel men opkreeg, sympathieke Dörte weer even ontvoeren met de bus en de belofte dat we volgend jaar terugkeren.

De hele namiddag werd dan besteed aan het bezoek aan de plaats van het kamp zelf. Het is echter zo groot geworden dat men slechts gedeeltelijke bezoeken kan afleggen. Het groet museum van het KZ, de garages met de geschiedenis van de SS, de Walterwerkegebouwen met de verplichte arbeid om nog te zwijgen van de speciale tentoonstelling in de vroegere plaatsen van het museum. Hier is nog altijd een plaats voorbehouden voor de historie van het Nederlandse Putten. We informeerden

ook naar de mogelijkheid om een plaats te krijgen voor Meensel-Kiezegem (wordt vervolgd). Deze dag werd afgesloten met het dodenappel aan de overblijfselen van het crematorium en de jaarlijkse attentie van de familie Cauwbergs op deze plaats. Na een kort oponthoud aan de "beestenwagen" met een dankwoord van de voorzitter ging het Ramadawaarts.

Na een stevige maaltijd trokken de dappersten nog op culturele uitstap naar Hamburg en trotseerden de eerste regenvlagen om een verkenning te doen aan het unieke deel van deze wereldstad om te belanden in het gezellige grote etablissement de "Veermaster" waar we stipt om 11 uur door chauffeur Jules weer naar het vertrouwde Bergedorf werden gebracht.

3de dag: 23 augustus 2008

We vertrekken gepakt en gezakt richting Noorden. Via Lübeck bezoeken we Neustadt en Pelzerhaken, waar de Cap Arcona en andere schepen met gevangenen zonken. Begin april 1945 waait de mare door het kamp van Neuengamme dat de bevrijders naderen. Helaas niet voor Neuengamme. Op 20 april moet iedereen zich klaar maken voor vertrek. Velen worden weer in de goederenwagens gepropt en vertrekken richting Lübeck. Anderen gaan te voet die richting op. Tijdens dit 'dodentransport' bezwijken er velen aan uitputting. Wie langs de kant van de weg uitvalt wordt meteen neergeschoten. In Lübeck aangekomen worden de transporten overgeladen op de Athen en andere schepen die ze transporteren naar de in de Lübeckerbocht liggende schepen Cap Arcona en Thielbeck. Op 3 mei 1945 worden de Cap Arcona, de Thielbeck en de Athen aangevallen door enkele squadrons Engelse Typhoon jagers. Deze waren niet op de hoogte dat de schepen bevolkt waren door KZ

gevangenen. De Cap Arcona bleef nog dagen branden. De drie schepen voeren dus eerst weg van Lübeck, in de Lübeckbocht, drie kilometer voor Neustadt. De Thielbek, voorzien van witte vlaggen en zonder militaire taken, zonk in twintig minuten als gevolg van een Brits bombardement. De Cap Arcona zonk ook, waarbij 90% van de passagiers omkwam, veelal door verbranding. Vele gevangenen die van de zinkende schepen wisten te springen in het ijskoude water verdronken er andere ontsnapten werden doodgeschoten vanaf rondvarende schepen die SS-ers kwamen opvissen. Gevangenen die de oever wisten te bereiken werden door patrouilles van de SS doodgeschoten. In totaal zijn er ruim 7.000 gevangenen om het leven gekomen. Velen zijn begraven in massagraven in de omgeving. Maanden na de ramp spoelden er nog lijken aan op de stranden van de Lübeckerbocht. Ieder jaar wordt bij het 'Cap Arcona' monument in Pelzerhaken deze ramp herdacht.

Slechts een 350 mensen overleefden de ramp (waaronder Frans Van Gilbergen). Overigens had de Zweedse regering de Britse regering gewaarschuwd dat er gevangenen op schepen werden gebracht. Ook moeten Britse verkenningsvliegtuigen de massale transporten van gevangenen hebben gezien. De Britse regering houdt de archieven over het bombardement op de drie schepen tot 2045 gesloten. Dit kan als indicatie gezien worden dat er iets zeer ernstigs te verbergen valt.

De Cap Arcona werd gedoopt in mei 1927, genoemd naar Kaap Arkona op het eiland Rügen in Mecklenburg-Voor-Pommeren. Het was een van de grotere en slijkere Duitse passagiersschepen (27.000 brt), met een vaste route van Hamburg op Rio de Janeiro. Aan het einde van de Tweede Wereldoorlog diende het als transportschip voor vluchtelingen voor het Rode Leger, in dit geval 5.000 gevangenen van Neuengamme (nabij Hamburg) met SS-ers, die in de week van 18 tot 26 april aan boord werden gebracht. Hetzelfde gebeurde met het schip Thielbek (2.800 gevangenen van Neuengamme) en de Athen.

Vandaar trachten we de weg te volgen in tegenovergestelde richting die de gevangenen tijdens de dodenmars moesten aflopen. Zo komen we dan in Sandbostel. Een omstreden kamp dat men wil in de doofpot stoppen. Dank zij de heer

Andreas Eresmann zullen we toch een indruk krijgen van de verschrikkingen die zich daar afspeelden. (kerkhof, kamp, tentoonstelling).

Stalag XB Sandbostel is een krijgsgevangenen- en concentratiekamp uit de Tweede Wereldoorlog dat gelegen is in de Duitse plaats Sandbostel.

Tussen 1939 en 1945 werden meer dan een miljoen krijgsgevangenen na hun gevangenneming gedeporteerd naar Sandbostel. Een groot aantal, maar in verhouding een klein aantal, van de gevangenen overleed in het kamp (zo'n 50.000). Ze stierven aan honger, moord door bewakers van de SS of aan een of andere besmettelijke ziekte. Het kamp werd in 1945 bevrijd door Britse troepen. De meeste van de gevangenen die er werden opgesloten waren gevangengenomen Russen, onder andere na operatie Barbarossa, en die werden nog veel slechter behandeld dan de anderen, aangezien Adolf Hitler ze in zijn boek Mein Kampf beschreef als Untermenschen.

Tijdslijn

1939 Internering van Britse burgers en opsluiten van Polen in grote tenten.

1940 Aankomst van Belgische en Franse gevangenen.

1941 Aankomst van krijgsgevangenen uit Servië en de USSR.

1943 Aankomst van Italiaanse geïnterneerde militairen.

1944 Aankomst van Poolse vrouwen uit het Getto van Warschau.

1945 Begin van de zogenaamde 'Dodenmarsen', gevangenen uit het kamp Neuengamme en andere afgelegen kampen komen aan in Sandbostel.

29 april 1945 Britse troepen bevrijden het kamp.

1945 Britse soldaten gebruiken het kamp als gevangenenkamp voor SS- en Nazitopfiguren.

1952 Het kamp wordt een opvangkamp voor mannelijke vluchtelingen uit de DDR.

1960 Het kamp gaat van Britse handen over in de Duitse overheid.

1974 Het kamp wordt een commercieel landgoed genaamd Immenhain.

1992 Het kamp wordt een beschermd monument. Het kamp ligt er verlaten bij en er wordt hard aan gewerkt om het tot een gedenkplaats te maken voor de overlevenden en nabestaanden.

Dan rijden we richting Bremen waar we, na intrek in het hotel op vrijwillige basis naar een multicultureel evenement kunnen in Gröpelingen. In het Nachbarschaftshaus treden om 20u30' op: The African Tradition Group, Trommel en tanz Ensemble Grand Z, Micka Gomis, Foo Frank en One Roots. Degenen die verkiezen een wandelingetje door het prachtige gezellige centrum van Bremen te maken hebben het zich dat ook niet beklagd.

4de Dag: 24 augustus 2008

We beginnen langs Osterholzer-kerkhof. Hier liggen o.a. de stoffelijke resten uit de commando's van Schützenhof. Op het kerkhof voor buitenlandse oorlogsslachtoffers liggen 2.136 doden, meestal jongeren. Ook uit andere begraafplaatsen rond Bremen werden ze hier samengebracht. Op de schuine stenen staan de slachtoffers uit Meensel-Kiezegem gebeiteld. Het hele dodenpark is 80ha groot. Het is een prachtig domein waar in totaal 120.000 graven zich bevinden. De stemmige kapel is ook een bezoek overwaard. Na een eerbetoon aan de laatste rustplaats van onze dorpsgenoten worden we in Schützenhof verwacht.

Enkele jaren geleden werd daar een speciale plaat bevestigd voor de doden van ons dorp uit dit kamp: Edouard Van Goidsenhoven, Philemmus Van hellemont, Richard Hendrickx, Edouard Octaaf Janssens, René Ghislenus Janssens en Emile Reynders. Een bloemenhulde, een korte wandeling door de resten van dit oord en een aangename ontvangst (met koffie enz.) door de vrienden van Gröpelingen mogen we hier meemaken.

Dan rijden we noordwaarts naar de bunker van Farge. Dit waanzinnig bouwwerk moest ervoor zorgen dat vele duikboten hier werden gemonteerd om nog in laatste instantie Engeland klein te krijgen. Van de twaalfduizend gevangenen die hier moesten aan meewerken lieten er 4.000 het leven. Ze moesten dan ook nog dagelijks lopen naar een benzinebunker waar hun nachtverblijf was en dat 4 kilometer landinwaarts lag. Dit enorme betongebouw is meer dan 300 meter lang en tot 100 meter breed. De muren waren trussen de 5 en de 7 meter dik. Het materiaal (cement, kiezel, zand, bouwstaal) was voldoende om een stad van 60.000 inwoners te bouwen.

Aan het aangrijpende monument "Vernietiging door arbeid" herdenken we ook de dorpsgenoten die hier werkten.

De legendarische soep die we enkele jaren geleden opgedist kregen in de achterzaal van het cafeetje hebben we opnieuw (op grote aanvraag) vastgekregen.

Na een herdenkingsmoment van het voormalige kamp van Blumenthal, en het is opgekuist en proper na jaren aandringen, nemen we de overzet om ons via Osnabrück richting België te begeven. In dit kamp lezen we op de dodenlijst volgende namen: Joseph Boesmans, Jozef Théofile Bruers, Marcel De Bruyn, Franciscus Herman Van de Gaer, René Natens, Jules Pypen, Gustaaf Dereze en Kamiel Robeyns.

Enkele dagen later: Rita Goossens, Puurs

Beste Oktaaf, Beste MK 44 vrienden, Eind augustus mocht ik voor de 3° maal deelnemen aan Uw jaarlijkse reis naar Neuengamme. Comfortabele bus met een crème van een chauffeur, een top gids, een gedreven en georganiseerde leiding, gemotiveerde en dikwijls belezen medereizigers, de reis kon niet stuk. Nadien had ik weer enkele verwerkingsdagen nodig. Immers, de bekomen geschied- en aardrijkskundige informatie, de persoonlijke beleving en de zichtbare emotie bij medereizigers, beklijvende herdenkingsbezoeken aan al die treffende locaties, een periode van 4 dagen is te kort om dat allemaal op te slaan. Thuisgekomen wordt de info verzameld, worden nog opkomende herinneringen genoteerd. Vooral veel denken, zonder meer, over de wereld, de mensen, hun gedrag, over mezelf. Zulke ervaringen veranderen een mens. Dit jaar is mij ook de onverdeelde hartelijkheid in de groep opgevallen. Ik voelde me geen moment buitenstaander. Dank U mensen van de vereniging MK 44, dank U medereizigers, dank U chauffeurs, en natuurlijk graag tot volgend jaar.

Spittaels-Goossens Rita

Wim Geens, Beerzel

Beste Guy, Mijn dank voor de leerrijke reis, de aangrijpende en boeiende verhalen, de ingetogen vieringen, het aangename gezelschap maar ook de grappen. Ondanks het minder prettige onderwerp kon er inderdaad ook nog gelachen worden. Het was een heel intense en indrukwekkende ervaring om deze reis te mogen meemaken. Uit elk woord blijkt de gedrevenheid en de noeste arbeid die reeds vele jaren werd verricht om de mensen uit Meensel-Kiezegeem en omgeving terug te vinden en hen de eer en erkenning te bewijzen die hen toekomt. Jammer dat niet iedereen diezelfde mening deelt. Nog blijkt dat het monnikenwerk niet geheel voleindigd is en dat er na al die jaren nog steeds nieuwe dingen naar boven komen. Gelukkig kunnen jullie hiervoor ook rekenen op enkele gedreven mensen (Raymond ea) ter plaatse die jullie, op basis van jullie gegevens, bij dit mierenwerk bijstaan en verdere nuttige en

relevante informatie aanleveren. Deze reis heeft een zeer diepe indruk op mij achtergelaten en dit zal mij niet meer loslaten. Het is meer dan eens gezegd (en terecht): dit is een verhaal dat moet blijven verteld worden, het mag niet vergeten worden! Anders is het offer van deze miljoenen onschuldige slachtoffers, zowel rechtstreeks als onrechtstreeks, voor niets geweest. Dit kan en mag niet geschieden zoniet gaat onze maatschappij verloren. Nogmaals bedankt en tot een volgende keer,

Wim Geens

Zo zag Wim Geens onze reis:

Om zes uur stipt vertrekt onze bus voor de 11e Neuengammereis. Het begin van een lange reis richting Hannover, Hamburg, Bremen. Een reis waarvan ik niet kan voorstellen wat deze reis mij zal brengen, een reis naar het onbekende.

Tijdens de lange busrit door onze bekwame chauffeur Jules worden we door onze gedreven reisleader Oktaaf op de hoogte gebracht van de te bezoeken plaatsen en hun historiek. Hier wordt een beetje duidelijk waar het allemaal om gaat. De slachtoffers van Meensel-Kiezegem die op het einde van de oorlog 1940-1945 werd weggeplukt uit hun dagdagelijkse bestaan en weggevoerd naar het noorden van Duitsland: Neuengamme. Hier werden ze ingedeeld en later doorgestuurd naar verschillende andere kampen. Slechts enkelen hadden het geluk terug te keren naar hun thuishaven.

Bergen-Belsen is onze eerste halte. Hier was een concentratiekamp van de Duitse oorlogsmachine gevestigd. Temidden het vredige groen verrijst een nieuw modern gebouw. Aan de buitenkant laat niets vermoeden welke verschrikkingen en onmenselijke taferelen zich in deze omgeving hebben afgespeeld. Dit wordt duidelijk aan de hand van de uitgebreide tentoonstelling binnen in het moderne gebouw waar de geschiedenis van het kamp in woord en beeld wordt toegelicht. Op het uitgestrekte terrein vinden we ook de grafsteen van Anne-Frank, die hier samen met 70.000 andere slachtoffers van deze waanzinnige oorlog, is omgekomen. Bij de bevrijding vonden de Britten hier 60.000 overlevenden die echter volledig uitgeput en ondervoed waren. Het kamp diende met de grond gelijk gemaakt te worden uit vrees voor verdere uitbraak van tyfus en een luizenplaag.

Na deze eerste (te korte) kennismaking met de verschrikkingen van de oorlog gaat de reis verder richting Ludwigslust. Oktaaf licht ons toe dat hier de slachtoffers van het wat verder gelegen kamp Wöbbelin werden begraven. Bij de bevrijding van het kamp werden de burgers van Ludwigslust verplicht om het kamp te bezoeken en de doden te begraven. Een film over deze gebeurtenissen laat ons zien hoe de Duitsers verplicht werden de door hun landgenoten aangerichte verschrikkingen met eigen ogen te aanschouwen. Ze moesten de doden begraven in 200 individuele graven waarop in mei 2001, onder impuls van de toenmalige korporaal Leonard Linton, een gedenksteen werd geplaatst. Op die manier wou de bevrijder aan de bevolking, die scandeerde "wir haben es nicht gewüst", duidelijk maken dat dit wel degelijk was gebeurd en dat dit nooit mocht vergeten worden. De Duitse officieren die tussen de graven moesten doorlopen keken recht voor zich uit en gaven geen kik.

Een sober maar indrukwekkend monument op het grasperk tussen de kerk en het prachtige jachthuis herinnert ons aan deze slachtoffers. Na een korte plechtigheid aan dit monument reizen we verder naar het eigenlijke kamp Wöbbelin. Dit was, zo leren wij van Oktaaf, een bijkamp van Neuengamme. Ook hier werden duizenden gevangenen naartoe gebracht om te werken. Zij stierven door ziekte, ontbering en de brutale mishandelingen van de SS-bewakers. Onder hen waren er enkele bewoners van Meensel-Kiezegem. Wöbbelin was een kamp in opbouw en werd op 2 mei 1945 bevrijd door de 8ste infanteriedivisie en de 82ste airbornedivisie. Een verschrikkelijke stank was tot kilometers ver te ruiken. Vele slachtoffers lagen in de niet afgewerkte barakken te rotten.... Aan de rand van de weg – het kamp bevond zich wat verder tussen de bomen – is een monument opgericht ter nagedachtenis aan de slachtoffers. De opengebarsten stenen symboliseren de noodroep van de slachtoffers om niet vergeten te worden. Hier wordt even stilgestaan bij de slachtoffers van Meensel-Kiezegem die hier zijn omgekomen. Na een kort bezoek aan enkele resten van het kamp gaat de reis verder naar Bergedorf naar ons hotel.

Na een weldoende nachtrust begeven we ons op deze tweede dag naar Neuengamme. In de herdenkingshal zien we de lijsten met de 76.000 (?) namen van de mensen die hier zijn overleden.

De lijsten zijn nog lang niet volledig zo vertelt ons onze plaatselijke gids Andreas, er wordt nog volop aan gewerkt.

Deze mensen werden van heinde en ver naar deze imposante plek als vee getransporteerd. Om diverse redenen werden zij op reis gestuurd: enkele reis vernietiging! Zij kwamen hier met volgepropte goederenwagons aan en werden onmiddellijk in een ondergrondse ruimte gebracht. Daarna werden ze onderverdeeld in de verschillende barakken om te werken in de haven, de 'Klinkerwerke' of in één van de andere fabrieken die op dit 'avant-garde' industrieterrein waren ondergebracht. De overledenen werden in het crematorium verast en hun as werd op de uitgestrekte weide vóór het eigenlijke kamp uitgestrooid. Hier heeft de stichting Meensel-Kiezegem '44 (als één der eersten) in 1997 een monument opgericht ter nagedachtenis van hun dorpsgenoten die hier zijn omgekomen. In navolging zijn er ondertussen diverse andere monumenten bijgekomen. Aan "De Wanhoop van Meensel-Kiezegem" houden we een korte maar ingetogen plechtigheid om hen die hier zijn omgekomen nooit te vergeten.

Het bezoek gaat verder met de Klinkerwerke waar Andreas ons laat zien waar en hoe de mensen tewerkgesteld werden om de productie van stenen te verzorgen. In onmenselijke omstandigheden en in weer en wind doch niet voorzien van de nodige kledij moesten zij hier arbeid verrichten voor de Duitse oorlogsindustrie en de onuitputtelijke plannen van de führer. De haven werd volledig mits handenarbeid door de gevangenen uitgegraven. Velen zijn hier van ontbering en uitputting omgekomen. De wintermaanden eisten telkens een hoge tol van de 'häftlinge'. Zij waren goedkope arbeidskrachten en werden uitgebuit ten voordele van het nazi-regime. Voedsel, kledij en onderkomen moest zo goedkoop mogelijk gehouden worden om een zo hoog mogelijk rendement te verzekeren.

Na het deugddoende middagmaal bezoeken we het eigenlijke kamp. In het voormalige onderkomen van de gevangenen vinden we een uitgebreide tentoonstelling van de geschiedenis van het kamp en de oorlogsjaren. Hier wordt duidelijk dat het kamp al jaren voor het uitbreken van de oorlog werd opgericht. De eerste gevangenen kwamen reeds in december 1938 naar dit kamp.

De verschrikkingen die zij moesten ondergaan worden duidelijk aan de hand van het uitgebreide fotomateriaal.

Buiten vinden we symbolisch de vormen van de verschillende houten barakken, die dienden tot onderkomen voor de gevangenen, het 'bordeel', de ziekenboeg maar ook het crematorium. Hier werden de slachtoffers verast – hier houden we een innig en ontroerend dodenappel. Het voorlezen van de namen van deze onschuldige slachtoffers verdwijnen in het niets tussen de duizenden andere onschuldigen die hier hun leven hebben gelaten. Hun namen staan voor eeuwig gegrift in het geheugen van hun nabestaanden die hen hier komen 'begroeten'. Zij zijn gestorven door de verschrikking van de oorlog, zij werden vermoord voor hun anders-zijn, hun oppositie tegenover het regime, ...

Alvorens de bus te nemen richting hotel, houden we nog even halt bij een goederenwagon van de dodentrein. In de buurt van deze wagon is op de grond door middel van voetafdrukken in cement nagebootst hoe men opeengepakt in deze wagon moet hebben gestaan en dit zonder eten of drinken, soms zelfs meerdere dagen lang. Hier houdt de voorzitter Guido Hendrickx nog een diepzinnige en indringende toespraak.

De derde dag van deze reis brengt ons in Lübeck. Toen het einde van de oorlog naderde diende het kamp Neuengamme ontruimd te worden. Om die reden dienden de gevangenen de lange weg naar Lübeck te voet af te leggen om aldaar in te schepen op één van de schepen die daar voor anker lagen: Cap Arcona, Thielbek en Athen. De gevangenen werden aan boord gebracht van deze schepen die dan later 'in volle Oostzee' tot zinken gebracht zouden worden. Door de oprukkende geallieerden hadden de Duitsers besloten om de kampen te ontruimen en zich op deze manier van de gevangenen / bewijsmateriaal te ontdoen. Deze schepen werden echter door nietsvermoedende Britse vliegtuigen in de Lübeckerbocht onder vuur genomen en tot zinken gebracht. Velen stierven onder andere door verbranding. Gevangenen die van de zinkende schepen wisten te ontsnappen werden doodgeschoten vanaf toegesnelde schepen die de SS'ers kwamen opvissen. Gevangenen die de oever wisten te bereiken werden door patrouilles van de SS

brutaal vermoord. In totaal zijn er die dag ruim 7.000 gevangenen om het leven gekomen. Slechts enkelen overleefden de ramp en konden later door de geallieerden worden bevrijd.

Op het agenda stond een kleine plechtigheid voor de alhier overledenen uit Meensel-Kiezegem maar het weer beslist er anders over. In de niet aflatende regen en gure wind gaan enkele bestuursleden, René, Marc en Octaaf, een bloemenkrans neerleggen bij het aldaar opgerichte monument alvorens we ons naar onze volgende afspraak begeven. In het dorp bevindt zich een klein museum dat we, zij het via een omweg, toch kunnen bezoeken. Hier vinden we onder andere een maquette van het grote passagiersschip Cap Arcona.

Na de middag brengt de bus ons, in omgekeerde richting, langs het traject dat de duizenden gevangenen vanuit de verschillende kampen te voet en in onontbeerlijke omstandigheden dienden af te leggen. Velen haalden de eindstreep niet en vielen onderweg. Zij werden onverbiddelijk afgemaakt door de Duitse bewakers en hun lijken bleven aan de kant liggen. De mooie, lange en omboste weg herinnert in niets nog aan de onmenselijke omstandigheden waarin de krijgsgevangenen zich toen bevonden.

Deze weg brengt ons uiteindelijk in Sandbostel alwaar onze gids ter plaatse Andreas Ehresman ons wegwijs maakt in het aldaar in 1939 opgerichte kamp. Hij vertelt ons over de geschiedenis van het kamp dat dus reeds voor het uitbreken van de oorlog werd opgericht. Tussen 1939 en 1945 werden meer dan een miljoen krijgsgevangenen na hun gevangenneming gedeporteerd naar Sandbostel. Een deel van het toenmalige kamp is momenteel in privé-handen en dus niet te bezoeken. Na de oorlog wou de Duitse bevolking deze bladzijde uit de geschiedenis zo snel mogelijk laten verdwijnen! Sedert 1992 is het kamp een beschermd monument. Het kamp ligt er verlaten bij en er wordt hard aan gewerkt (oa met gelden vanuit Europa) om het tot een gedenkplaats te maken voor de overlevenden en nabestaanden. Voor eigenlijke restauratie is er geen geld.

Andreas, die voordien ook de leiding had over de herinrichting van het terrein te Neuengamme, poogt hier hetzelfde te verwezenlijken: op een eenvoudige doch leerrijke manier

de verschrikkingen van de oorlogsjaren aanschouwelijk en duidelijk voor te stellen. In één der gebouwen werden kaarten, foto's, beelden en voorwerpen samengebracht die pogen om ons een beeld te scheppen van het leven van de gevangenen. Andreas toont ons een twee films die gemaakt werden tijdens en in de eerste dagen na de bevrijding van het kamp in mei 1945. Hier wordt duidelijk hoe deze mensen moeten geleden hebben: uitgemergelde lichamen, de uitputting nabij. Dit geeft ons niet alleen een duidelijk beeld van hun verschrikkingen maar toont ons tegelijkertijd hoe goed wij het vandaag de dag hebben. Weinigen onder ons kunnen zeggen dat zij echt honger hebben gehad!

Vanuit Sandbostel gaat de reis verder richting hotel waar we de laatste avond van deze reis zullen doorbrengen. Hier vervoegt Professor Gaebelin ons gezelschap. Hij is onze gids ter plaatse en werkt al jaren samen met de vereniging Meensel-Kiezegem '44. Op de vierde en laatste dag van deze boeiende reis bezoeken we het Osterholzer-kerkhof te Bremen alwaar een aantal mensen uit Meensel-Kiezegem zijn begraven in een massagraf. Hun namen vinden we terug op een gedenksteen. We houden een korte maar indringende ceremonie ter herdenking van deze slachtoffers. Professor Gaebelin heeft nog een verrassing voor ons: wat verderop op dit 80 Ha grote terrein vol met graven, bevindt zich een Nederlandse gedeelte. Daarnaast staat er ook een monument voor de nagedachtenis van de slachtoffers van de Cap Arcona en Thielbek die naar hier zouden zijn overgebracht. Ook hier houden we even halt. Zo blijkt alweer dat nog niet alles is geweten en dat verder onderzoek nog nuttig is.

Vanuit Bremen gaat de reis verder naar Schützenhof alwaar een werkkamp was. De toenmalige plaats waar de barakken zich bevonden is momenteel ingenomen door een authandelaar en dus niet te bezichtigen. Hier voegen zich ook Cees Ruijter bij ons gezelschap. Naast de ingangspoort van het toenmalige kamp werd een gedenkplaat aangebracht voor de doden uit Meensel-Kiezegem. We houden voor hen een korte herdenkingsplechtigheid en eveneens voor Cees Ruijter. Na een deugddoende kopje troost in de schuttersclub gaat de reis verder noordwaarts naar de bunker Valentin in het kleine plaatsje Farge.

Farge was eveneens een nevenkamp van Neuengamme en hier bevindt zich een immens grote Duitse oorlogsbunker (300 meter lang, 100 meter breed en 33 meter hoog) die in de laatste jaren van de oorlog door gevangenen en dwangarbeiders werd opgericht. Meer dan 4.000 mensen lieten hun leven voor dit immense bouwwerk van oorlogswaanzin. Deze bunker was bedoeld voor de massale montage van onderzeeërs. De onderdelen zouden uit het hele land toestromen om hier te worden gemonteerd tot een onderzeeër die dan hier ook te water zou gelaten worden. Deze bunker heeft echter nooit voor dit doel gediend. Nog voor zijn voltooiing was de oorlog ten einde. Cees Ruijter was hier dwangarbeider en vertelt ons kleurrijk over zijn ervaringen en belevenissen in deze droeve tijden.

Na het bezoek aan een deel van de bunker, die momenteel dienst doet als opslagplaats voor de Duitse Marine, onder de leiding van een plaatselijke gids, professor Gaebelein en Cees Ruijter komen we samen voor een bezinning bij het monument vóór de bunker. Dit monument werd opgericht voor hen die hier in erbarmelijke toestanden werkten en aan uitputting of ondervoeding overleden.

Na dit beklijvende moment gaat onze reis verder naar onze volgende halte: Blumenthal. Ook hier werd een monument opgericht ter nagedachtenis van de aldaar overledenen. Hier was een 'woonkamp' voor de arbeiders aan de bunker van Farge. Dagelijks dienden zij van hieruit te voet naar de bunker te trekken om aldaar arbeid te verrichten. Na een korte plechtigheid is het woord aan voorzitter Guido Hendrickx die onze emoties van de voorbije dagen nog eens boven haalt. Ook hier moeten wij vaststellen dat onze pelgrimstocht nooit ten einde zal zijn. Dit blijkt ondermeer uit het feit dat op het monument nazi-spreuken werden geverfd. Ondanks dit beruchte verleden van nazi-duitsland dringt het bij een deel van de bevolking niet door dat deze geschiedenis zich niet mag herhalen. De boodschap is en blijft dat wij nooit mogen ophouden hierover te vertellen en verkondigen. Wij dienen erover te waken dat ook onze jeugd hiervan proeft en daardoor tot het besef komt dat deze geschiedenis zich niet mag herhalen.

Hier nemen wij ook afscheid van Cees Ruijter en professor Gaebelein om dan de veerboot te nemen richting België. Onderweg worden nog enkele

films vertoont (oa over de bevrijding van België) en moe maar tevreden komen we terug naar onze families. Een reis om nooit te vergeten. Een reis met een boodschap om nooit te vergeten. Een reis met een boodschap dat wij dit moeten verder vertellen en verkondigen!

Nooit vergeten want vergeten is de deur openstellen voor een herhaling. Wij kunnen onze ogen niet sluiten en zeggen 'we wisten het niet' zoals de Duitse bevolking destijds beweerde. Het is onze taak deze boodschap te herhalen en opnieuw te herhalen opdat ze zou blijven doorzinderen op de trommelvliezen van ons nageslacht opdat dit nooit, maar dan ook nooit meer kan / zal herhaald worden. Anders is het offer van deze miljoenen onschuldige slachtoffers, zowel rechtstreeks als onrechtstreeks, voor niets geweest. Dit kan en mag niet geschieden zoniet gaat onze maatschappij verloren.

Is dit te verschrikkelijk om aan onze jeugd te tonen? Inderdaad, maar het niet tonen is nog veel verschrikkelijker. Zij moeten inzien dat de onverschilligheid en onverdraagzaamheid, die vandaag onder ons allen 'woedt', oorzaken zijn van deze verschrikkingen. Deze zijn echter zo verschrikkelijk dat ze nooit maar dan ook nooit mogen worden herhaald. Laat dit duidelijk zijn!

Tijdens deze reis is eens te meer gebleken dat velen niet willen of kunnen vatten/weten wat er destijds is gebeurd. Ze staan niet open voor de duidelijke tekenen van vernieling en terreur die de nazi-bezetter over heel Europa heeft achtergelaten. Het is dan ook een zeer onwaarschijnlijk brutaal en ongelooflijk verhaal maar helaas maar al te waar. Het moge ook niet vergeten worden dat men hiermee al vele jaren voor de eigenlijke oorlog mee bezig was. De bezetter heeft zeer diepe wonden gemaakt in de harten van vele duizenden mensen: zij die (veelal zonder nieuws) verweesd achtergebleven, maar in de eerste plaats zij die werden mishandeld, vernederd, uitgehongerd en vermoord. Velen (te veel) hebben deze onmiskenbare sporen in hun hart echter snel toegedekt om deze zwarte bladzijde voor eens en altijd om te slaan. De wonden zijn te diep en doen teveel pijn. Echter ze toestoppen kan op termijn nog veel meer pijn brengen!

Deze doden mogen nooit, nooit, nooit, vergeten worden. Zij zijn en blijven het slachtoffer van een niets ontziende en alles vermogende 'opperrecht' dat de bezetter zich toeëigende. Minstens even erg is het doodzwijgen van deze onmiskenbare en dramatische gebeurtenissen. Het mag niet de bedoeling zijn om hierover blijvend haatdragend te zijn en blijven maar het moet ons alert houden om de hedendaagse gebeurtenissen in het juiste perspectief te plaatsen en dit om erover te waken dat dit niet opnieuw kan gebeuren. Dit is een blijvende strijd die ieder van ons op zijn eigen manier zal moeten voeren. Zoals bij het beeld in Bremen was neergeschreven: "Diegene die strijdt kan verliezen, maar wie de strijd niet aangaat, verliest altijd ...". De strijd om rechtvaardigheid, respect en vrijheid dient elke dag opnieuw gestreden te worden en mag niet verloren worden.

W.G.

Indrukken van Magda Vangoidsenhoven.

Neuengamme 21- 24 augustus 2008

Een eigenzinnig reisverslag

VOORBIJ TIJD EN RUIMTE

Vertrekken in het holst van de nacht naar de concentratiekampen in noordoost Duitsland, is als een gat maken in tijd en ruimte: het vertrouwde wereldje van alledag laat je achter en je weet dat deze reis je in een andere tijdsdimensie zal brengen. Ook de ruimte beleef je op een andere manier: een halve dag lang breng je door op een rijdende bus en straks ervaar je de ruimte van de kampen als bedrieglijk uitgestrekt. Muren en prikkeldraad confronteren ons echter met de wrede werkelijkheid van een wereld die in alle opzichten begrensd was.

Ik ben geen grote liefhebber van lange busreizen: ik voel me altijd een beetje als een schaapje dat gedwee de kudde volgt (samen busje op, samen busje af), maar er zijn ook voordelen: het is gemakkelijk reizen, comfortabel (zeker als er veel plaats is op de bus) en je bent nooit alleen. Bovendien kan je ongestoord de hele weg lang lezen, schrijven, kijken of slapen als je dat wil. Ik heb me voorgenomen het mezelf en de anderen niet moeilijk te maken en de dingen te nemen zoals ze komen. Follow the flow.

Het gat in de tijd is inmiddels rond 6 uur al zo groot dat de zon er door kan en zodoende heb ik

voldoende licht om te lezen. De verovering van de ruimte tussen Meensel-Kiezegem en Neuengamme gaat langzaam en vrijgezapig. De voorbijglijdende landschappen zijn niet erg spectaculair (hoofdzakelijk land- en tuinbouwgewassen). Oktaaf toont een paar DVD's: over het drama van M.-K., over de graven van Ludwiglust, over de bevrijding van het kamp Wöbbelin. Dit is meer dan een gat in de tijd maken: we reizen met een teletijdschine en maken met veel geraas een verplaatsing naar een keiharde wereld. Het is voorjaar '45 en de wereld smeult nog na van de grote wereldbrand en lijkt z'n wonden die aanzienlijk zijn na 5 jaar zinloos geweld.

Deze gruwelijke beelden zijn voor de eeuwigheid in glas gebrand en in beton bewaard in het nagelnieuwe (hoewel er waarschijnlijk geen nagel aan te pas kwam want het hele gebouw is één blok massief beton) museum van Bergen-Belsen. Deze tijdsplinter heeft zich zo diep in het oude vlees geboord dat die onuitroeibaar zal blijken en het weke vlees van tijden die nog moeten geboren worden als een stinkende etterbuil zal tekenen. Een noodzakelijk kwaad opdat de mens eens en voor altijd zijn lesje zou leren? Noodzakelijk? Neen, dit had niet moeten gebeuren. Toen niet, nu niet, nooit meer. Neuengamme, Ludwiglust, Blumenthal (ach, hoe lieflijk klinken deze namen) zijn een aanklacht die zich niet door de zelvende mantel van de tijd laat toedekken.

VADER EN DOCHTER

Hij heeft zich opgemaakt om zijn veel te vroeg gestorven en door een wreed noodlot getroffen vader alle eer te betuigen die hem toekomt. Zij heeft zich voorgenomen om dit jaarlijks ritueel in de best mogelijke omstandigheden te laten verlopen. Voor geen van beiden is deze reis nieuw en beiden ervaren het als een bedevaart. Voor hem is het ook: er even tussenuit, onder de mensen zijn, verhalen vertellen en zichzelf een beetje verwennen. Hij is geen lastige reisgezel en laat de dingen gebeuren zoals ze gebeuren. Dat wil niet zeggen dat hij deze climax van het jaar niet goed heeft voorbereid. Integendeel! Hij heeft aan alles gedacht: nieuw hemd en das voor de bloemenhulde, kleren, ondergoed, pillen, zakdoeken en sloefen. Alles kan in een kleine semi-leren handtas met rits. Handbagage (brooddoos, snoepjes en handdoekje) neemt hij bij zich op de bus. In zijn zachtleren schoudertasje zit zijn portefeuille. De dochter heeft meer bagage: iets voor warm weer, iets voor koud weer, iets voor

als het regent, 4 paar schoenen, 3 boeken en schrijfgerei. Uiteraard ook toiletgerief en lingerie, een sjaal en een haarlint.

Ze delen dezelfde kamer en zijn zeer harmonieus op mekaar afgestemd. Hij deelt zijn slaappil met haar, maar kan niet voorkomen dat zij toch wakker wordt telkens hij 's nachts naar de badkamer gaat. Soms hoort zij rochel- en braakgeluiden (zijn gal komt omhoog, zal hij later uitleggen) of hoort ze de wc drie-, viermaal doorspoelen (lichte diarree). Hij vertelt over vroegere reizen en legt nog eens uit waarom het zo belangrijk voor hem is deze reis te maken. Zij begrijpt het en er gaat een warm en teder gevoel door haar hart en lijf. De dochter heeft haar grootvader nooit gekend, maar is wel erg vertrouwd met de verhalen die nonkels en tantes vertellen: een harde werker, een ondernemer, een vreedzaam man, sociaal en door iedereen gerespecteerd. De foto's die genomen zijn toen hij in de fleur van zijn leven was, tonen een slanke, knappe man met een dikke bos donker golvend haar en een goed verzorgde moustache. De vader weet zeker dat hij goed op weg was een eigen zaak als bouwondernemer op te richten (5 zoons!). De dochter ziet zich al als de secretaresse van Bouwonderneming VAN GOIDSENHOVEN en zonen. Niet dus: vader Evrard en zoon Alfons zijn tijdens een razzia in hun dorp opgepakt en meegenomen naar Duitsland, naar het KZ Neuengamme. Moeder Eveline blijft achter met 5 kinderen en knoopt moeizaam de touwtjes aan mekaar. Zij zal haar man en zoon nooit meer terugzien. De oudste en de derde zoon (de vader) gaan bij de 'ijzeren weg' werken. De dochter gaat 'dienen'; alleen de jongste zoon mag (op kosten van de staat) verder studeren. Al die dingen komen zijdelings aan bod als de vader zijn verhaal vertelt.

Gisteren waren ze de ganse dag in Neuengamme: hij voelt er zich kind aan huis. Rondkuieren, koffie drinken, een zelfgebakken wafel van kleindochter Roos delen met zijn dochter, een bloemenhulde bijwonen aan het crematorium. De vader zat op het bankje onder de hoge lindebomen en hoorde hoe zijn dochter de naam van zijn vader en broer uitsprak. Zij hebben hun laatste dagen in de hel van respectievelijk Wöbbelin en Lübeck doorgebracht. Hij denkt daar nog vaak aan. Welke zouden hun laatste gedachten geweest zijn?

HET WEER

Geen onderwerp brengt zo gemakkelijk gesprekken op gang als het weer. Hoe wispelturig en onvoorspelbaar het ook moge zijn, toch waagt iedereen zich wel eens aan een voorspelling. Het was goed weer toen we vertrokken en iedereen was tevreden, overtuigd dat het zo zou blijven de rest van de week. Maar als we naar beelden van de leef- en werkomstandigheden van de gevangenen keken, zagen we stevast grote plassen water, druilerige regen, zelfs sneeuw en ijs en zware, grijze wolken. Hoe zouden we ons een levendige indruk van hun leefwereld kunnen vormen onder een zacht zomerzonnetje?? De graatmagere mannen in hun blauw/wit gestreepte pakjes gaven de indruk op z'n minst gezegd onderkoeld te zijn. Misschien is de hel niet het vuur, maar kou, bittere kou.

Dag drie trekken we naar het noorden, naar de Oostzee waar de Cap Arcona, de Athene en de Thielbeck gemeerd lagen. Deze drie luxe-schepen zouden hun lot willens nillens verbinden aan één van de grootste blunders uit de geschiedenis van Wereldoorlog II (alsof deze hele geschiedenis niet één grote blunder is geweest). De geallieerden hebben er per vergissing de met krijgsgevangenen gevulde boten gebombardeerd enkele dagen voor de bevrijding. Meer dan 7000 mensen vonden er de dood. Ook onze familie heeft hier een stuk van zichzelf achtergelaten. Het verhaal van Fons eindigt immers op de Cap Arcona, hét luxe-schip van de Pruisen, waar hij van ziekte en ontbering is gestorven net voor de bombardementen.

De dag begon grijs, druilerig en ging over in saaie regen. Het water van de zee, het water dat uit de lucht viel: één grote natte ellende. Natte kleren en voeten, verkleumd tot op het bot. Paraplu's

deden hun best om het hoofd droog te houden, maar konden niet beletten dat de kille adem van de hel even heel tast- en voelbaar aanwezig was. Om het allemaal nog echter te maken, werden we gedropt in Sandbostel, het door weer en natuur bijna opgevreten krijgsgevangenenkamp in "the middle of nowhere". Een troosteloze plek waar een magere man met scherpe gelaatstrekken ons opwachtte. Op één of andere manier hoorde hij bij deze plek, alsof hij er in een vorig leven nog was geweest, alsof hij tussen de plooiën van de tijd was gevallen en plotseling wakker geworden was met de herinnering aan een plek waar houten barakken mooi in het gelid stonden en haveloze officieren die allerlei vreemde talen spraken, rondliepen, maar ook uitgemergelde menselijke wezens, nog magerder en somberder kijkende mannen dan hijzelf. De man is architect en historicus en is het brein achter de renovatie van het kamp Neuengamme. Hij heeft de opdracht om ook deze plek tot museum om te bouwen: opdat men 'het' nooit zou vergeten. Zijn enthousiasme en motivatie staat in schril contrast met de beperkte middelen die hij tot zijn beschikking heeft en de oeverloze problemen waar hij mee te maken heeft. Bovendien wordt zijn werk lang niet door iedereen gewaardeerd: er zijn hier in het noorden nogal wat Pruisen die vinden dat al dat gedoe rond kampen nu maar eens moet afgelopen zijn en die niets liever zouden willen dan dat alle sporen van wreedheid, gruwel en uitroeiing opgeruimd worden. Ordnung muss sein!

We krijgen een rondleiding in het met veel goede wil ingerichte primitieve museum en we banen ons een weg tussen kniehoog gras en onkruid, schuilen even in een lekkende schuur en maken kennis met het interieur van één van de betere barakken. Onze gids vertelt dat de mannen destijds hun verblijfplaatsen namen gaven zoals hoop, liefde, geloof (in wat dan wel???). De krijgsgevangenen kwamen er nog relatief goed vanaf: zij kregen tenminste eten, konden zich vrij bewegen en de meest vindingrijken en artistiek begaafden slaagden er zelfs in radio's en dergelijke te knutselen of kunstwerken te maken. De Russen daarentegen, de Untermenschen, waren quantité négligeable: hun leven was verre van benijdenswaardig. Duizenden mensen zijn hier gepasseerd, voor sommigen was het een (laatste) stopplaats op hun dodenmars van Bergen-Belsen,, Neuengamme, Auswitch, ... Ook bompa Evrard en Fons moeten hier gepasseerd zijn...

We dwalen nog even rond langs de spookachtige

barakken. De gesel van meer dan 60 jaar weer en wind heeft trieste sporen nagelaten. De zompige aarde ruikt naar bederf en aftakeling, maar overal vind je nog sporen van de onfortuinlijke bewoners van weleer: gamellen, schoenen, textiel, helmen, ...

Uren later, als we al lang neergestreken zijn in het nette en keurige Garden Hotel in Bremen, ril ik nog na van Sandbostel. Een warme douche, een hete bloemkoolsoep en de gedachte aan een zachte donsdeken voor de nacht brengen me terug naar de 21ste eeuw. Even hebben we weer in de hel gekeken waar iedereen ongetwijfeld alle hoop en geloof zou opgeven en zijn leven verliezen.

De laatste dag van onze pelgrimage golft er weer zachte lucht boven Bremen. Geen spatje regen, lieve schapenwolkjes en een speelse wind: we worden weer warm gemaakt voor de 'beschaafde' wereld.

REISGENOTEN

Gemiddelde leeftijd: +/- 70 jaar. Meer mannen dan vrouwen. De meesten kennen mekaar, sommigen zijn zelfs familie van mekaar. Het is mijn derde keer en ik herken al de harde kern: onze pa is er één van. De nieuwelingen hebben verwachtingen maar spreken die (nog) niet uit. De eerste dag wordt er vooral stil en voorzichtig naar mekaar geknikt en afwachtend rondgekeken. Er blijkt zowaar een ex-collega van onze pa mee te reizen, iemand die net zoals hij een half leven lang aan 'den ijzeren weg' gewerkt heeft als seingever. Met mondjesmaat worden herinneringen opgehaald, gefilterd door de tijd: kameraadschap, grappen en grollen, maar ook pijnlijke ervaringen die gevoelige littekens hebben achtergelaten. En steeds weer word ik geroerd door die oersterke kracht in de mens om door te gaan met leven, hoe dan ook, desondanks, wat er ook van zij. Mijn niet zo jonge reisgenoten blijken allemaal een frisse interesse te hebben voor deze bijzondere reis. Sommigen zijn goed gedocumenteerd, anderen hebben hun eigen oorlogsverhalen in hun vestzak gestoken en zijn meegekomen om hun blikveld te verruimen.

In Ludwiglust staan we op de weide tussen Kerk (basiliek) en Staat (kasteel), een 10-tal km van Wöbbelin, het kamp dat kilometers in het rond naar de dood rook. Bij de bevrijding in mei '45 door de Amerikanen werden de knoken van de sukkelaars (onder wie bompa Everard) in lakens gewikkeld en voor een laatste keer op transport

gezet. Ditmaal met paard en kar en gevolgd door een stoet Amerikaanse soldaten, reporters en een bont gezelschap goed geklede en gevoede dorpelingen. Zij wisten nergens van, hadden niets gezien, niets geroken. De reisgenoten van elk jaar kennen het ritueel al en de nieuwelingen krijgen een paar woordjes uitleg. Ze kijken eerbiedig toe als de drie VG's (pa, ikzelf en kozijn Evrard) een bloemenkrans neerleggen bij het monument en de Meenselse versie van de Brabançonne weerklinkt, want hier vond bompä Evrard zijn laatste rustplaats, zoveel is zeker. Zijn naam staat voor eeuwig gebeiteld in het klinkermonument in wat er nog rest van het kamp Wöbbelin. Ik neem onze pa zijn hand in de mijne. Ik kan me vergissen (rekenen is niet mijn sterkste kant) maar ik weet bijna zeker dat daar op die plek in Ludwiglust, 1+1 drie is (of 1+1+1= 4).

De reisgenoten zijn nu allemaal ingewijd in ons familiedrama en dat scheidt een band die de temperatuur in de bus en aan tafel met een paar graden doet stijgen. Iemand zegt: ik heb uw pa nu van een heel andere kant leren kennen. Ik begrijp nu nog beter waarom deze reis zo belangrijk voor hem is. Eigenlijk zei hij: waarom hij zo graag naar hier komt. Maar dat klinkt een beetje raar. Ik begrijp hem: een zoon eert zijn vader en dat geeft een geweldig goed gevoel. Iemand anders: ik vind uw pa een heel sympathieke, lieve man en ik babbel graag met hem; hij is heel aangenaam in de omgang. Ik weet zeker dat bompä Evrard heel even het gouden lepeltje in zijn rijstap heeft neergelegd om zijn hemelse adem over onze reisgenoten te blazen.

ANKERPLAATSEN

Het KZ Neuengamme heeft zijn eigen terrein weer bijna helemaal veroverd: nu pas dringt de immense omvang van de ruimte tot me door. De voormalige gevangenis en jeugdgevangenis zijn afgebroken. Op de maquette zie je de verschillende kwartieren die hier gevestigd waren: de huizen van de officieren en de tuinen, de steenbakkerij, de barakken, de andere fabrieken die dankbaar gebruikt maakten van de gratis werkkrachten die hier onuitputtelijk aanwezig waren, het crematorium. De houten barakken zijn allang verdwenen, maar steengruis markeert de plaats waar zij ooit gestaan hebben. In de stenen constructies huist nu het museum: een schat aan getuigenissen over het kampleven. Gids Andreas heeft een ganse dag vrijgenomen om ons rond te

leiden. De rolstoelen voor de mannen die slecht te poot zijn komen goed van pas, want er worden heel wat meters afgelegd. Ze worden uitgeladen en geduwd: aan bereidwillige handen geen gebrek. Onze pa laat het zich welgevallen en grapt: 'eerst een proef afleggen hé, vooraleer ge met mijne rolls royce moogt rijden.'

Wöbbelin heeft behalve het klinkermonument nog niet veel te tonen: er is een wandelpad aangelegd dat langs de plekken gaat waar de gebouwen gestaan hebben. Immers het kamp was nog in volle opbouw bij de bevrijding. Ik raap een brokstuk, een baksteen, op en stel me voor dat bompä Evrard deze steen met zijn laatste krachten heeft opgetild en dan was het gedaan. O ironie van het lot: de metselaar die zijn dagelijkse kost verdiende met bakstenen is er ook door gestorven.

Farge: de bunker, de gigantische black box waar de Pruisen het pronkstuk van hun oorlog ter zee bouwden, de U-boten, torent metershoog hoog boven de omringende huizen uit. De marine gebruikt voorlopig nog het grootste deel van de ruimte als opslagplaats. Het andere deel is verboden terrein wegens bouwvallig. Vreemd dat deze immense betonnen constructie die zelfs bombardementen heeft overleefd, toch aan het aftakelen is. Voorlopig is er geen geld om dit monument te herstellen.

Schützenhof: een dorpje zoals er dertien in een dozijn bestaan. Maar ook hier was er een kamp waar mensen van Meensel-Kiezegem ondergebracht werden. De gedetineerden marsjeerden elke dag 2x door de straten op weg naar of terug van de fabrieken waar zij onder dwang moesten werken. De gebouwen worden nu voor privé doeleinden gebruikt, maar aan de gedenksteen houden we een korte plechtigheid. Mensen van de anti-fascistische partij houden ons gezelschap.

Kerkhof Bremen: een meer dan 4ha groot park waar burgers begraven worden, maar waar ook de erekerkhoven ondergebracht zijn van gevangenen van alle landen die hier tijdens de oorlog zijn omgekomen. Ook hier zijn inwoners van Meensel-Kiezegem begraven.

Blumental: een bescheiden, lange tijd verwaarloosde gedenksteen herinnert aan de

oorlogsslachtoffers die hier het leven lieten. De marmere plaat met de namen van de overledenen is beklad met slordig geschreven tekst: ich finde die neo-nazis OK. Zal, kan de geschiedenis zich herhalen?

HOTELS, ETEN EN DRINKEN

Wat zij te kort kwamen, wordt ons in overvloed aangeboden. Het eerste avondmaal in hotel Ramada in Bergedorf nabij Hamburg, overtreft al mijn verwachtingen. Mooi gedekte tafels en een uitgebreid warm en koud buffet, vlees, vis, kaasschotel, fruit, fijne vleeswaren, rauwkost, desserts, ... Natuurlijk eet ik teveel en natuurlijk zal ik straks een paar motiliums moeten slikken, maar ook: de hoorn des overvloeds ; ooit was het anders.

Het ontbijt is zo mogelijk nog rijkelijker: zelfs champagne ontbreekt niet aan deze decadente tafelen. Maar ik hou van een uitgebreid ontbijt: het is voor mij de maaltijd der maaltijden. Een feestelijk begin van de dag na een nacht die ik vaak wakend en zuchtend doorbreng. Duisternis kan mij niet bekoren: ik zoek licht. Ik doe mij te goed aan de heerlijkste broodjes, de lekkerste müsli, het net-goed-rijp fruit, de fijnste zalm en niet te vergeten de vrolijk makende bubbeltjes. Maar opnieuw knaagt mijn geweten: waar ben ik toch mee bezig??? We gaan vandaag wel de ganse dag naar een concentratiekamp en moet ik mij daarom zo vol proppen???

Het Garden Hotel in Bremen doet de overvloed van Ramada dunnetjes over: het avondmaal is zelfs sober, maar smakelijk. Het ontbijtbuffet daarentegen is Ramadaans van inspiratie (evenwel zonder champagne) en het wordt weer moeilijk om keuzes te maken. Ik hou het 'gewoon' koninklijk (morgen is het weer alledaags) en beperk me in de overvloed.

Brasserie 'Am Deich' serveert naar jaarlijkse gewoonte Putten fleisch met pasta, rijst en aardappelen. In Farge, (waar de U-boot in de achtertuin ligt), krijgen we erwtensoepp met Bratwurst (voor mij zonder). Goeie onvervalste Duitse kost: no nonsense food, maar achteraf bekeken ben ik toch blij dat deze tijden van onuitputtelijke overdaad voorbij zijn. Ik verkies soberheid, zelfs een maaltijd minder of wat fruit i.p.v. warm eten. Het contrast tussen wat gevangenen voorgeschoteld kregen en wat

er op ons bord kwam (weliswaar hing er een prijskaartje aan), is groot, te groot. In het kamp van Wöbbelin was er zelfs helemaal niks: niet eens een soepje van aardappelschillen; hun dorst werd gelest met bezoedeld water dat met een roestige pomp naar boven werd gehaald ... ten minste wie nog de kracht had die pomp te bedienen.

ENTERTAINMENT

Elke busreis die meer dan 500km lang is, is een beproeving. Je moet er vooral voor zorgen dat je wat om handen hebt. Ik heb drie boeken meegebracht waarvan eentje al voor driekwart uit was toen aan ik aan deze reis begon. De laatste hoofdstukken heb ik de eerste kilometers verslonden. Het was net uit toen we onze eerste stop hadden. Een verhaal van lang geleden over stigmata, naïef volksgeloof, onverdraagzaamheid, domheid en bruto geweld. Misschien zijn er meer raakvlakken met de wereld waarin we langzaam maar zeker opgezogen worden, dan op het eerste gezicht mag blijken. De filmpjes die wij te zien kregen gingen immers ook over figuren die zich een geïncarneerde God waanden, over wreedheid, over onwetendheid, overschuld en boete. We zagen en hoorden getuigenissen van nabestaanden van mensen die de hel overleefd hadden, beelden van hen die het niet gehaald hadden, geallieerde troepen die als helden binnengehaald werden. Zelfs al zie je de reportages en de films voor een tweede of derde keer, toch blijven ze boeien en verontwaardigen.

Degroenebox achteraan in de bus, is in tegenstelling tot wat men doorgaans associeert met groen en boxen niet bestemd voor bananenschillen en appelklokhuisen, maar bevat een schat aan boeken, tijdschriften en getuigenissen over het drama Oorlog en zijn hoofdrolspelers. Regelmatig zie je mensen naar achteren schuifelen en met een stapeltje leesvoer weer terugkomen: zij zijn even niet bereikbaar voor de rest van de wereld.

Hamburg heeft zijn reputatie niet alleen te danken aan zijn handelsactiviteiten, wereldhaven en mooie historische gebouwen, maar heeft ook nog ander vlees in de kuip. Dat mag je best letterlijk nemen, want een avondwandelingetje langs de Reperbahn, is niet zonder gevaar. Wie zong er ook weer van 'En hij kon het lonken niet laten ...'??? De avonden van onze vier-daagse brengen wij meestal babbelend, al dan niet met een koffietje of pintje, in de bar van het hotel door. Soms maken

we nog een korte wandeling vooraleer we ons hoofd, dat nog vol met allerlei indrukken zit, te ruste leggen op het hemels zachte hoofdkussen. De donsdekens geven ons een nachklang de illusie dat er geen grotere zaligheid bestaat als een warm nest na een dag van ronddwalen tussen de brokstukken van duizenden kapotgemaakte levens.

HET DOEK VALT

Zondagmorgen, 24 augustus: in de hal van ons hotel staat een kleurrijke verzameling koffers en tassen. In de ontbijtzaal is het weemoedig stil: onze mensen gebruiken er hun 'laatste' maaltijd vóór de grote afreis, eenieder verzonken is zijn/haar eigen gedachten. Onze immer uitgeslapen en opgewekte chauffeur 'komt, ziet en laadt in', geholpen door een aantal bereidwillige handen. Hier en daar hoor je al korte overpeinzingen: 'veel interessante plaatsen bezocht'; 'ben blij dat ik deze reis meegemaakt heb', 'weer veel bijgeleerd', 'prima organisatie en heel goed programma, ...'. De terugreis verloopt in etappes, korte stopplaatsen waar we de nodige eer betuigen aan hen die nooit meer teruggekomen zijn. Onze chauffeur houdt de timing goed in het oog: als we de boot missen, kan het laat worden (letterlijk en figuurlijk) en hoewel hij wachttijden en snelheidsbeperkingen strikt respecteert, slaagt hij er toch in ons groepje op een 'deftig' uur veilig en wel terug thuis te brengen.

Eén allesoverheersend gevoel: dat van dankbaarheid, voor de organisatoren, voor de chauffeur, voor de logistieke assistente, voor de fotografen en filmers, voor de gidsen, voor de toffe reisgenoten, voor de vele bereidwillige handen, voor de stille werkers achter de schermen (de computermensen en de administratieve krachten).

Heel even was het gat in tijd en ruimte gedicht: we waren in goed gezelschap van familie en vrienden die ver van huis hun laatste rustplaats gevonden hebben. Ergens in Noordoost-Duitsland ligt een stukje heimat, ergens in ons hart ligt een stukje Duitsland.

MVG

Scholenproject

*2008 Scholenproject nieuwe stijl een succes
Op vrijdag 19 september gingen 47 kinderen van 12-13 jaar uit 15 Weertse (NL) scholen en 9 begeleiders mee met de Fakkelestafette. Een geweldig imponerende, goed gevulde, maar zeer vermoeiende dag. Bij de fakkelestafette en de leerlingen waren extra personenwagens met de Belgische en Nederlandse vlag om het geheel in goede banen te leiden. De nieuwe commissie was van mening dat het bestaande programma aangepast zou moeten worden om zodoende meer inhoud te geven aan de doelstelling van de Fakkelestafette. Mede dankzij de Gemeente Tielt-Winge, in het bijzonder de burgemeester Mevr. Chris Desaeve, en de heer Oktaaf Duerinckx van het Hagelands Vredesmuseum Meensel-Kiezezem '44 alsmede het bureau voor toerisme van de stad Sint Truiden was voor die bewuste vrijdag een prachtig programma voor de schooljeugd samengesteld.*

Op dit programma o.a.

05.00 - 05.15 uur, Verzamelen bij de bus, parkeerplaats IJzeren Man, Weert

05.30 uur, Vertrek naar Brussel

07.30 uur, Tussenstop te Tervuren nabij Afrikamuseum

08.15 - 08.30 uur, Vertrek met begeleiding Politie Brussel

09.00 uur, Aankomst Vrijheidsplein en plechtigheid "Graf van Onbekende Soldaat" Tekenen Gulden Boek door schoolkind (bepaald door loting)

10.00 uur, Grote Markt Brussel, stadhuis, middelpunt België en bezoek aan de bekendste burger, Manneken-Pis, met pakje van Atletiekvereniging Weert

11.30 uur, Vertrek naar Tielt-Winge

12.30 uur, Vredesmuseum Meensel-Kiezezem '44, Huize Hageland, Oudepastoriestraat 22 te Tielt

Kijk ook eens op <http://www.meensel-kiezezem44.be/> Lunch en rondleiding in 2 groepen, ieder 45 minuten

14.00 uur, Vertrek naar Meensel

14.10 uur, Monument en Oorlogskerkhof te Meensel (Heibosstraat) Herdenking Fakkelestafette is geweest, mogelijk ieder een bloem leggen

14.25 uur, Vertrek Sint Truiden

15.10 uur, Parkeren in/nabij Casinostraat Sint

Truiden (nabij Friture)

15.25 uur, Monument en herdenking Sint Truiden

Aansluitend ontvangst Keizerszaal

Voorlezen gedicht schoolkind (wordt onderzocht)

16.00 - 16.10 uur, Vertrek Abdijtoren

Bezoeken en beklimmen Abdijtoren

16.50 uur, Friture, gezamenlijk eten

17.30 uur, Vertrek naar Weert

19.15 uur, Aankomst parkeerplaats IJzeren Man

Het was een mooi, compleet maar zwaar programma, maar zeker de moeite waard.

Het Belgische Nieuwsblad schreef o.a. bleek dat de studenten bijzonder goed op de hoogte waren van de oorlogssituatie in deze gemeente. Daarbij viel vooral de sereniteit op van de jeugd van twaalf tot dertien jaar tijdens het bezoek aan het museum en kerkhof van Meensel.

H.L.&I.J.

Een verslag van Jamie Hendriks (een leerling die het meemaakte)

Fakkelestafette Weert-Brussel-weert Op 19 september 2008, was er een tripje van de fakkelestafette. Dit komt jaarlijks terug om zo het verleden en de mensen die voor onze vrijheid hebben gevochten te herdenken. Ik moest opstaan om 04.15 uur. Het was nog koud en vroeg en ik was nog niet helemaal wakker en nog heel moe. Toch had ik erg veel zin om te gaan. We moesten verzamelen bij de ijzerman en er waren wel 48 kinderen. Om 05.30 uur vertrokken we met de bus. Na een lange tijd waren ze de weg kwijt. We kwamen om 07.30 uur bij het Afrikamuseum. Daar stond buiten een hele grote olifant. Rond 08.15 uur-08.30 uur vertrokken we naar het graf van de onbekende soldaat. De politie reed mee en zorgde ervoor dat iedereen moest stoppen en we mochten zelfs door rood rijden. We gingen met een harmonie naar het graf van de onbekende soldaat. Daar mocht een kind in het gulden boek zijn handtekening zetten.

De fakkel ging daar ook aan. We kwamen weer bij de bus en we gingen op weg naar de grote markt in Brussel. Toen gingen naar het middelpunt van België. Hierna gingen we een bezoekje brengen aan Menneken-pis. Daarna mochten we dingen gaan kopen met het geld dat we mee mochten nemen. En om 11.30 uur gingen we naar het oorlogsmuseum. Toen we om 12.30 uur er eenmaal waren, mochten een aantal kinderen eerst naar binnen de rest moest buiten spelen. In

45 min kregen we daar binnen per groepje een rondleiding. Voor hele kleine kinderen was er een kabouterbos. Toen gingen we weer verder met de bus. De baas van het oorlogsmuseum kwam nu ook mee naar het oorlogskerkhof. Hier stonden heel veel witte kruizen. Een ervan was van een 9 jarig meisje dat per ongeluk door haar oudere broer was gedood. Hij was namelijk vergeten om zijn geweer op veilig te zetten. Om 14.10 uur toen mocht iedereen een bloem op een graf leggen en het maakte niet uit waar je hem legde maar je moest even stil staan bij wat er gebeurt zou zijn. Om 14.25 uur vertrokken we naar Sint-Truiden. We kwamen daar om 15.10 uur aan. Daar parkeerde we en gingen we kijken naar een monument dat ook weer met de oorlog te maken had.

Om 15.25 uur zijn we naar de keizerszaal gegaan. Hier werd een gedicht voor gelezen door een schoolkind. Om 16.00 uur -16.10 uur zijn we de abdijtoren gaan bezoeken en beklimmen. Deze was ruim 37 meter hoog en hij had heel veel treden. Na een erg leuke en leerzame dag, zijn we om 16.50 uur friet gaan eten en daarna weer naar Weert.

Wij van de "Stichting Meensel-Kiezegem'44" spraken weer af met de initiatiefnemers uit Nederland om volgend jaar nog iets uitgebreider samen te werken. Hugo Lammers en Iris Janssen, de drijvende krachten achter dit Scholenproject, waren, samen met al de begeleiders, uitermate tevreden over onze inzet en benadering van de jeugd. Wij willen hen wederzijds feliciteren en verwachten binnen korte tijd een deel van die begeleiders als voorbereiding op volgende samenkomst in 2009.

Zondag 21 september: samenkomst van onze medereizigers 11de herdenkingsreis.

Uitwisselen van documenten allerhande en bijpraten in "Het Karhuis" van Huize Hageland was de hoofdzaak op deze misschien laatste warme dag. De sfeer zat er direct in. Door de reeks foto's van Marc Cauwbergs en het ophalen van herinneringen uit Duitsland waren we terug samen op reis.

Enkelen beloofden al volgend jaar weer mee te reizen. We zouden echter vroeger moeten weten wie er mee wil. Daarom vragen we zo snel mogelijk in te schrijven en een voorschot te storten. Ook werd een nieuw initiatief geopperd. De kleinkinderen van onze oorlogsslachtoffers zouden we moeten meekrijgen. Het zijn tenslotte de grootvaders en andere familieleden die daar waren. Voor de jongeren die al mee waren is dat toen duidelijk geworden. Daarom werd door enkele grootouders tussen de reizigers voorgesteld om eventueel een cadeau te doen aan hun nazaten. Dit voorstel

werd met goedkeurend geknik onthaald en wij belofden er in deze Nieuwsbrief gewag van te maken. Dus degenen die de twaalfde reis zien zitten: contacteer iemand van ons zo snel mogelijk.

We misten op de bijeenkomst wel Jef van Goidsenhoven. Hij heeft namelijk zijn tweede kunstnie in Pellenberg ingeplant en revalideert in Sint-Jan in Tienen. Het is nog wel pijnlijk, maar hij ziet het toch rooskleurig in (zo kennen we hem weer). Wij wensen hem het allerbeste en weer vlug te been.

Velen waren ook enthousiast om mee te werken aan ons Novemberprogramma. Voel je je geroepen om mee te werken, laat het weten. Zeker verwachten we allen als bezoeker of, beter nog als Quizdeelnemer in de Maere op 28 november. Zien we jullie ook op de tentoonstelling en als het kan op de opening op woensdag 26 november in het Jongensschool te Tielt.

DE MEDEREIZIGERS VAN DE 11E HERDENKINGSREIS NAAR NOORD-DUISSLAND

Ons Contacteren...

Hagelands Vredesmuseum
Huize Hageland, Oude Pasto-
riestraat 22, 3390 Tielt-Winge
Geleide rondleidingen, elke
derde zondagnamiddag van
de maand, reservaties: Tel.
016/53 66 94, e-mail:
ann.verrek@tielt-winge.be

Onze Medewerkers...

Dagelijks Bestuur:

Guido Hendrickx, Voorzitter

Binkomststraat 56, 3391 Meensel-Kiezegem, Tel 016/487878

René Cauwbergs, Reisleider

Glabbeksesteenweg 93, 3390 Tielt-Winge, Tel 016/632460

Oktaaf Duerinckx, Redactie & Gids

Karekietenlaan, 30 3010 Kessel-Lo, Tel 016/355232

Verantwoordelijken:

Marc Cauwbergs, Foto's en Tentoonstellingen

Binkomstraat 42, 3391 Meensel-Kiezegem, Tel 016/635854

Tom Devos, Webmaster & Vormgever

Wingerstraat 12, 3390 Sint-Joris-Winge, GSM 0499/537896

Ingrid Hendrickx, Secretariaat

Kapellekensweg, 32 3391 Meensel-Kiezegem, Tel 016/640309

Rudi Peeters, Wapens en Tentoonstellingen

Kerkstraat 85, 3391 Meensel-Kiezegem, GSM 0486/104960

Valère Van Gramberen, Pedagogische Activiteiten

Bleukenweg 27, 3390 Tielt-Winge, Tel 016/631920

Medewerkers:

Patrick Aerts,

Preterstraat, 24, 3118 Werchter Tel 0477/192775

Eric Callaerts,

Pastoor Dergentlaan, 106, 3200 Aarschot Tel 016/746313

Maarten Callaerts,

Pastoor Dergentlaan, 106 3200 Aarschot Tel 016/746313

Freddy Duerinckx,

Gellenberg 107, 3210 Lubbeek Tel 016/621238

Evrard Van Goidsenhoven,

Hamelendreef 27, 3300 Tienen GSM 0476/324401

Alfons Vuchelen,

Henri Dotremontstraat 6, 3320 Hoegaarden, Tel 016/634955

Betty Vuchelen,

Stoopkensstraat, 110 3320 Hoegaarden Tel 016/767936

ABONNEER NU!

Inschrijven om de nieuws-
brief via de post te ontvan-
gen kan steeds door een
kleine jaarlijkse bijdrage
in de druk- & portkosten.
Gelieve hiervoor een mini-
mumbedrag van 5 Euro over
te schrijven op ons rekening-
nummer (146-8037688-15)
met vermelding "Nieuws-
brief 2008 - Naam - Adres".

De Nieuwsbrief is wel gratis
beschikbaar via
e-mail. Inschrijven kan op
[nieuwsbrief@meensel-
kiezegem44.be](mailto:nieuwsbrief@meensel-
kiezegem44.be).

Een extra vrijwillige
bijdrage wordt doch altijd
geapprecieerd.

Ons helpen kan via
rekeningnummer
149-0567841-75

COLOFON

Redactie: Oktaaf Duerinckx

Vormgeving: Tom Devos

Foto's: Marc Cauwbergs

Driemaandelijkse Nieuws-
brief over de Stichting
Meensel-Kiezegem '44.

Meer informatie kan u steeds
vinden op onze website:
meensel-kiezegem44.be

